№ 135 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 29

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

№ 135 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 29

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ". կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".

Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տելեֆօն № 253.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կանանց իրաւունքների ընդարձակում. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Բագուի իրականութիւնից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Լեզուաբանութեան նոր պատգամ։

ԿԱՆԱՆՑ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐԻ ԸՆԴԱՐՁԱԿՈՒՄ

Պետական հաստատութիւններից մէկում, այն է պօստ-հեռագրական վարչութեան մէջ. թոյլ է տրված կանանց ստանձնել ամեն տեսակ պաշտօններ համապատասխան ռոճիկներով։ Կանայք տղամարդկանց հետ հաւասար իրաւունք ունեն նշանակվելու գլխաւորներ պօստային և պօստ-հեռագրական բաժանմունքների մէջ և ստանալ ճանապարհածախքեր այն չափով, ինչ չափով նրանք տրվում են տղամարդկանց։

Այդ կարգադրութեամբ գործնականապէս լուծված է մի սկզբունքի հարց, այն է՝ կանայք իրաւունք են ստացել վարել պետական պաշտօններ, մի իրաւունք, որ մինչև այժմ դեռ լիակատար կերպով չէր տրվում նրանց, թէև կանայք հրաւիրվում էին կատարելու զանազան ծառայութիւններ այս և այն հիմնարկութեան մէջ։

Որպէս զի կանայք կարողանային ձեռք բերել այդպիսի իրաւունքներ, անհրաժեշտ էր, որ նրանք որոշ կրթութիւն ունենային և ցոյց տուած լինէին գործելու ընդունակութիւն։ Վերջին տասնեակ տարիներում կանանց կրթութիւնը շատ առաջ գնաց և այժմ հազարաւոր կրթված կանայք տեղ են որոնում զանազան պաշտօններ կատարելու համար։ Իսկ այն հիմնարկութիւններում, ուր նրանք առիթ էին ունեցել գործելու, նրանք բազմաթիւ ապացոյցներ տուեին, որ կրթված կինը ընդունակ է ժրաջան և շիտակ պաշտօնեայ լինել։

Մի հանգամանք էլ նպաստաւոր է պաշտօններ տալու նրանց, մանաւանդ ասորին աստիճաններում. դա այն է, որ կանայք աւելի քիչ պահանջող են դէպի ռոճիկների քանակութիւնը և համաձայն են լինում ծառայել սահմանափակ վարձատրութեամբ։ Դա ինքն ըստ ինքեան մխիթարական մի երևոյթ չէ, բայց գործնական կեանքում մրցութեան հարցի մէջ որոշ դեր է կատարում և վճռողական նշանակութիւն է ստանում։ Այն փոքր ռոճիկները, որոնց վերաբերութեամբ արդէն վաղուց գանգատներ են լսվում տղամարդոց կողմից, գոհացուցիչ կը թուան կին աշխատողների մի մեծ բազմութեան համար, որ պաշտօններ է որոնում իր կարիքները հոգալու նպատակով։

Կանանց իրաւունքների գործնական այդ ընդարձակումը մի երևոյթ է, որ կամաց-կամաց պէտք է տարածվի զանազան հիմնարկութիւնների մէջ և թոյլ տայ կին մարդուն իր մտաւոր և ֆիզիքական աշխատանքը գործադրելու բոլոր այն ասպարէզներում, որտեղ նա պահանջ և անհրաժեշտութիւն կը զգայ գործելու։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱԳՈՒԻ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

II

Բագու քաղաքի գլխին Դամօկլեան սրի նման կանգնած են երկու ծանր խնդիր՝ նոր քաղաքագլուխ ընտրելը և խօլերայի դէմ կռուելը։ Դրանցից առաջինի համար այսօր նահանգապետի առաջարկութեամբ դումայի արտակարգ նիստ էր հրաւիրված։

Հազիւ երկու շաբաթ է, ինչ հրաժարվել է քաղաքագլուխ Նովիկօվը և այսօր նահանգապետը պահանջում է նոր քաղաքագլուխ ընտրել. Թէև բաւական թւով ձայնաւորներ էին ժողովվել, բայց միաձայն վճռով որոշեցին խնդրել պ. նահանգապետից յետաձգել ընտրութիւնները մինչև սեպտեմբերի 28-ի նիստը՝ առարկելով, նախ, որ շատ ձայնաւորներ քաղաքից բացակայ են այն գիտակցութեամբ, որ այժմ արձակուրդների ժամանակ է և քաղաքային ինքնավարութեան տնտեսական և ադմինիստրացիական մասերում խոշոր փոփոխութիւն չի լինի, մինչդեռ եթէ այժմ տեղի ունենան ընտրութիւնները, բացակայող ձայնաւորները զրկված կը լինեն մասնակցելուց այնպիսի մի խոշոր ակտի, ինչպիսին քաղաքագլխի ընտրութիւնն է։ Երկրորդ պատճառաբանութիւնը՝ կարճ ժամանակամիջոցն է, որի ընթացքում անկարելի էր լուրջ և բազմակողմանի կերպով մտածելու այդպիսի մեծ նշանակութիւն ունեցող գործի մասին։

Երկրորդ խնդիրը, ինչպէս ասացի, խօլերայի դէմ կռիւն է։ Սանիտարական ժողովի վճիռները արդէն հաղորդել եմ։ Մնում է այդ վճիռները իրագործելու համար նիւթական միջոց, որի համար էլ խնդրում էր վարչութիւնը։ Դուման միաձայն վճռեց վարչութեան համար անսահման վարկ բանալ՝ կարևոր ծախքերը հոգալու համար, առանց որ և է բանի առջև կանգ առնելու։

Ձայնաւոր Բենկենդօրֆը աւելի հեռուն գընաց. նրա կարծիքով, ժողովում արտայայտած բարի ցանկութիւնները լոկ պալլիատիվ միջոցներ են՝ չարիքի դէմ կռւելու համար։ Պէտք է արմատական միջոցներ ձեռք առնել, այսինքն օգտվել առիթից և սկսել կանալիզացիա շինելը։ Քաղաքի բոլոր աղտոտութիւնների մեծ մասը խողովակներով դուրս չեն թափվում, այլ ծծվում են հողի մէջ. միւս կողմից բոլոր աղտոտութիւնները և արտաքնոցների արտաթորութիւնները դուրս են թափվում քաղաքի հիւսիսային կողմում, որտեղից և սկսվում է Բագուի հռչակաւոր «Նորդ» քամին՝ իր հետը բերելով այդ, արդէն չորացած, աղտոտութիւնների փոշին ու նորից լցնում մեր կաշուի տակը՝ աչքերի, քթի, բերնի միջոցով։ Այսպիսով մենք ապրում ենք շարունակ աղտոտութիւնների, ապականութիւնների մէջ, իսկ այդ հանգամանքը աւելի քան նպաստում է համաճարակների թագաւորութեանը, ուստի սանիտարական բիւրօի ծրագիրները, նրա ձեռք առած անցողակի, պատահական միջոցները շատ անզօր են և ողորմելի։ Ուստի, աւելացրեց պ. Բենկենդօրֆ,—ես առաջարկում եմ անմիջապէս սկսել կանալիզացիա անցկացնելը, եթէ իսկ նա արժենայ մի քանի միլիոն։ Գուցէ այսօր, վաղը, այս տարի խօլերան չը հասնի մեզ, բայց նա կարող է գալ գարնանը, միւս, յետագայ տարիներում և այսպիսով մենք երբէք ապահովված չենք համարի մեզ, մինչև որ էական միջոցներ ձեռք չառնենք։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԼԵԶՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՊԱՏԳԱՄ

—

Նափոլի, յունիսի 26-ին

Իտալական մամուլը այս օրերս շատ կը զբաղի Ալֆրէտօ Թրոմպէթթիին լեզուաբանական երկասիրութեամբը, զոր «Ակադէմիա տէի Լինչէի»-ն պսակեց տաս հազար ֆրանք պարգևով։ Երիտասարդ գիտունը՝ երէկ դեռ անծանօթ վարժապետ մը՝ այսօր կը նկատուի լեզուաբանութեան իբր Դարվինը, ու կը հռչակուի մին Իտալիոյ փառքերուն։

Երբ Արևելագէտներու ԺԳ. Համաժողովը 1902-ին գումարուեցաւ Համբուրգ, Բոլոնիոյ համալսարանին ուսուցչապետ պ. Բուլլէ ժողովին ներկայացուց Թրոմպէթթիին մէկ ուսումնական աշխատութեան ամփոփումը, որուն նիւթը կը կազմէին՝ այն յարաբերութիւնները, զոր հնդ-եւրոպական բարբառները լեզուական ուրիշ տոհմերու հետ ունին։ Այդ յիշատակագրով Թրոմպէթթի երևան կուգար, ըստ ուսուցչապետ Բուլլէի, իբր վերանորոգիչ մը, որուն գիտելը մեծամեծ փոփոխութեանց պիտի ենթարկէին այն դրութիւնը, որ այժմ ընդունուած է մարդկային լեզուներու դասաւորման համար։

Իտալացի գիտունը կը փաստաբանէ, թէ աշխարհիս բոլոր լեզուները ծնունդ ունեցեր են միակ մայր-լեզու մը. ու կուզէ որ այս իբօբէզը ինքը առաջնորդէ, իբր գերագոյն—վարիչ գաղափար, այն բոլոր աշխատասիրութեանց, որոնք լեզուապատումին—Կլօթթօլօժի կը նուիրուին։ Լեզուի միականութեան (իւնիթէ) սկզբունքը պէտք է այն զօրութիւնը ունենայ և այն ազդեցութիւնը, զոր նիւթին և ուժին միականութեան իբօբէզը ունի, և որմէն կառաջնորդուի ֆիզիքական և բնական գիտութեանց մշակողը իր բոլոր խուզարկութեանց մէջ։

Իտալական մամուլը կըսէ, թէ Թրոմպէթթիէն առաջ ուրիշներ ալ արդէն յղացեր էին միակ մայր-լեզուի մը իբօբէզը, առանց սակայն կարենալու այդ գաղափարը մինչև գիտութեանց բարձրութիւնները հասցնել։ Իտալացին մը վերապահուած էր,—միշտ՝ ըստ իտալական մամուլին—գիտութեան ստուգութեամբը հզօրացնել լեզուի միականութեան գաղափարը, որ մինչև այսօր կը մնար պարզապէս իբր ենթադրական գաղափար մը, իրեն հաստատուն չունենալով գիտութեան դրականութիւնը։ Հետևաբար, լեզուներու դասաւորմանց արդի դրութիւնն ալ հիմնական փոփոխութիւններ պիտի կրէ։ Այդ դասաւորութիւնները արհեստածին ու կամայական կը համարուին. լեզուները նորագիւտ և բնականագոյն ազգահիւղ մը (ժէնէալօժի) պիտի գայ անոնց տեղը բռնել։

Թրոմպէթթիին աշխատութիւնը երկու մասի բաժնուած է. առաջինը կը վերաբերի հին աշխարհին լեզուներուն ազգակցութեանը. երկրորդը՝ Ամերիկայի բարբառներուն, որոնք աւելի նման են հին աշխարհին լեզուներուն։ Առ այժմ հին լեզուաբանութիւնն է աւարտեալը. չորս հատորի բաժնուած է ձեռագիրն և պիտի տպագրուի Իտալիոյ Թագաւորին ամենական ծախքովը։ Հրատարակութեան ժամանակ մեր մասնագէտներուն կը մնայ զբաղիլ այդ գործովը, որ նոյն իսկ Ասքոլիին վկայութեամբը վիթխարի և անհաղթահարելի երկասիրութիւն մըն է։ Ասքոլի՝ անգամ Իտալիոյ ծերակոյտին՝ համարուած է իտալացի լեզուաբաններու «իշխանը»։ Առ այժմ այսքանը միայն յիշեցնելով, իբր ապագային համար ծանուցում մը, իմացնենք նաև որ՝ կովկասեան բարբառները Թրոմպէթթիին երկասիրութեանը մէջ առաջնակարգ տեղ գրաւած են, իբր լեզուական ազգակցութեանց ամենամեծ միջնորդները։ Տպագրուելիք ձեռագիրները երկու հատորի բաժնուած են, որոնց մէկը բացարձակապէս նուիրուած է կովկասեան բարբառներուն հետևեալ տիտղոսով «Delle relazioni delle lingue caucasiche con le lingue camitodemitische e con altri gruppi linguistici»—«Կովկասեան լեզուներուն կամիտօ-սեմական լեզուներու և ուրիշ լեզուական խումբերու հետ յարաբերութիւնները»։

Իտալացի գիտունէն երբ ուզած են իմանալ իր գործին ամբողջովին աւարտմանը սահմանուած որոշ մէկ ժամանակը, պատասխանած է, թէ «լեզուաբանական գիտութեան ծովուն մէջ որքան աւելի կը մխրճի, այնքան ալ աւելի կանոնգառուցի առանց տակաւին յատակի մը վրայ կոխելու։

Թրոմպէթթիին անունը շուտով պիտի համատարածի բանասիրութեան աշխարհին մէջ. արդէն այս շաբթու իսկ բարձր պաշտօնի մը կոչուեցաւ. սեմական լեզուներու ուսուցչապետ կարգուեցաւ Բոլոնիոյ համալսարանին մէջ։ Անօգուտ չէ համառօտաբար ծանօթացնել նաև գիտունին անձնաւորութիւնն ալ։

Թրոմպէթթի դեռ երսուն ութ տարեկան է։ Երիտասարդը, որ այսօր արդէն Իտալիոյ մէջ հռչակաւոր գիտունի համբաւը կը վայելէ, վաղուան համար ալ՝ հանրատարած հռչակի վայելման ապահովութեամբ, այդ երիտասարդը դեռ քսան տարի առաջ, վարսավիրայի մը խանութը կը սպասարկէր իբր մանչուկ։ Ծնած է Իտալիոյ Պօլօնիա քաղաքը, ժողովրդին խաւերէն։ Պարզ նախնական կրթութիւն մը ստանալով հանդերձ ինքն իր մէջ կոչում մը կը զգար։ Օրին մէկը, երբ գրավաճառի մը խանութին առջև սեղանի մը վրայ դէզ գրքերը կը պրպտէր, ձեռքը արաբերէն հատոր մը կանցնի, զոր առնելով խանութը կը մտնէ ու գինը կը հարցնէ։

—Բայց խեղճ տղայ, դուն սակէ ինչ կը հասկնաս, կըսէ գրավաճառը։

Պատանին կը պնդէ գինը իմանալու. երսուն սօլտի է (60 կոպէկ), տղան հինգ սօլտի ունի միայն, ու կը յաջողի գնել։ Ետքէն գրավաճառը շատ անգամ կըսէր «այս խեղճ տղան ինէ կը գնէ գրքեր որոնց վրայ ոչ ոք աչք նետած է երսուն տարիէ ի վեր։

Արաբերէն այդ հատորէն առաջնորդուած, Թրոմպէթթի կերթար կը գտնէր արաբացի շրջուն մանրավաճառները, որոնք Իտալիոյ մեծ քաղաքները ասպանդական կը դեգերին, իրենց երկրին ապրանքները վաճառելու։ Իտալացի պատանին անոնց իբր թարգման ծառայելով, սորվեցուցած իտալերէն քանի մը բառերուն փոխարէն ինքն ալ արաբեվար բազմաթիւ բացատրութիւններ կը գտնէր անոնցմէ։ Այսպէս կօգտուէր այն ֆրանսացիներէն ու գերմանացիներէն ալ, որոնք պօլօնիա կերթային թատերական ներկայացմանց համար։

Ինքնաշխատութեամբ յառաջացող տղան, նաև դասեր ալ կուտար, երբ տակաւին տասնչորս տարուէր։ Զօրավարի մը տղան քննութիւններու կը պատրաստէր. աշակերտին հայրը՝ բարեսիրտ մարդ մը՝ վարժապետիկը իր զաւկին հետ գեղ կը տանէր որպէս զի բան սորվելէն քիչ մը հանգչի. բայց տղան դըժուարութեամբ կը հանգստանար։ Շատ անգամ գիշերները լեռները կերթար աստղաբաշխութիւն սորվելու, ու յաջորդ օրը կէսօրին կը վերադառնար։ Խելքը միտքը աստղաբաշխութեան ու մաթեմաթիքայի տուած էր։ Վերջապէս, յարատեւող ու յամառ աշխատութեամբը, զարգանալով ըստ բաւականին, և իր կարողութիւնները ծանօթացնելով, կը յաջողի տարեկան վեցհարիւր ֆրանկի նպաստ մը ստանալ իր ծննդավայրի քաղքին՝ Բօլօնիոյ տեղական իշխանութիւնէն։ Այդ գումարը վեց տարի շարունակաբար ընդունելով, կարող կըլլայ ինքզինքը բոլորովին ուսման նուիրել ու 1891-ին Բոլոնիոյ համալսարանին մէջ փառաւոր քննութիւն մը կանցընէ նիւթ ընտրելով «Լեզուագիտական ուսմանց յառաջդիմութիւնը»։ Այնուհետև իրեն առջևը բացուեցաւ վարժապետութեան ասպարէզը, ուր մտաւ, բայց իր պաշտօնին բերմամբը կը թափառէր Իտալիոյ մէկ քաղքէն միւսը։

Ամուսնացած երիտասարդ, զաւակներու հայր, վերջերս Քունէօյի վարժարանը յունարէնի և լատիներէնի ուսուցիչ էր, երբ 10,000 ֆրանքի պարգևը ստանալով ուսուցչապետի աստիճանին բարձրացաւ։

Յայտնի է, թէ լեզուներու ծագման, զարգացման և ազգակցութեանց գիտութիւնը որքան մեծ կարևորութիւն ունի պատմութիւնը վերայարդարելու գործին մէջ։ Լեզուներու ազգակցութիւնը և խնամութիւնը շատ անգամ ապացոյց մըն է ժողովուրդներու ազգակցութեանն ալ. Թրոմպէթթի շատ օգտամատոյց ու շահեկան ծառայութիւններ պիտի հայթայթէ անոնց, որ ազգագրական ու ընկերաբանական ուսումնասիրութեանց նուիրուած են։

***

Պ. Բենկենդօրֆին պատասխանեց պ. Հ. Գեանջունցեանը. կանալիզացիան անհրաժեշտ է, բայց ինչո՞ւ այժմ միայն մտածել, այսպիսի նեղ րօպէում,—քանի որ բոլորիս էլ յայտնի է, որ շնորհիւ վատ սանիտարական պայմանների, կանալիզացիայի բացակայութեան՝ մահացութեան տոկոսը մեզնում սովորականից երկու անգամ աւելի է և խօլերայից ազատ ժամանակներում մենք աւելի մեծ չափով մահացութիւն ենք տալիս, քան թէ խօլերայի ժամանակ։ Զայնաւորի կարծիքով դժուար է այսպիսի մի խառնաշփոթ ժամանակում ձեռնարկել այնպիսի հսկայական գործի, ինչպիսին կանալիզացիան է։

Քաղաքագլխի փոխանորդ պ. Բելեավսկին հրաւիրեց պ. Բենկենդօրֆին սանիտարական կօմիսսիայի ժողովին, որը և կը քննէ նրա ծրագիրը և կը յայտնէ իր կարծիքը։

Դրանով էլ վերջացաւ երկու կարևոր խնդիրների, եթէ կարելի է այսպէս ասել, ժամանակաւոր լուծումը։

Ռ. Յովհանջանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Յունիսի 26-ին, շաբաթ օրը քաղաքային վարչութեան շէնքում՝ քաղաքագլխի պաշտօնակատար իշխան Ձերքեզովի նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ գործադիր սանիտարական յանձնաժողովի առաջին նիստը։ Նախ ծանօթացան 1903 թւի օգոստոսի 11-ին Բարձրագոյն հաստատված կանօնների հետ խօլերայի և ժանտախտի դէմ։ Յետոյ սանիտարական և բժշկական վերատեսուչ պ. Ստեփանեանը զեկուցում արեց այն միջոցների մասին, որոնք այժմ և եթ պէտք է ձեռնարկվեն քաղաքի սանիտարական դրութիւնը բարելաւելու, և ներկայացրեց ծախքերի մօտաւոր նախահաշիւը, առ այժմ 3 ամսվայ համար միայն։ Որոշվեց հիմնել 13 սանիտարական ուշատօկների խմբեր, որոնցից մէկը յատկապէս Աւճալայի, Գլդանի և Մաշկադի և այլ տեղերի վրա հսկելու համար, որտեղից ստացվում են քաղաքի Ջրանցքի Ջրերը։ Ամեն մի խումբ բաղկանալու է մի բժիշկից, որին ընտրելու է գործադիր-սանիտարական յանձնաժողովը, և մէկ օգնականից, որին հրաւիրում է նշանակած բժիշկը։ Այդ խմբերի համար ծախք պահանջվում է 650 ր., իսկ դրանց մօտ եղած 13 ցրիչներին 780 ր.։ Բժշկական մարմինն ուժեղացնելու համար որոշված է հրաւիրել 6 բժիշկ էլ, որի համար պահանջվում է կրկին 720 ր. իսկ այդ բոլոր խմբերի սանիտարական պահանջները գործադրելու համար պահանջվում է 3000 ր.։ Աղբը և աղտոտութիւնները Կուր գետը թափելու համար վճռված է շինել առանձին կամրջակներ, որոնց համար պահանջվում է 1200 ր.։ Քաղաքումեղած փոսերը և ձորերը հիմնաւորապէս մաքրելու համար պահանջվում է 1000 ր.։ Որոշված է պարբերաբար մաքրել տալ Կուրի ափերը։ Վճռված է դումայից խնդրել 6000 ր. փողոցներն աւելի յաճախ և կանօնաւորապէս Ջրելու համար։ Վճռված է նոյնպէս աղքատներին ձրի տոմսակներ տալ բաղնիս գնալու համար, և դրա համար հարկաւոր է 300 ր.։ Պէտք է շաբաթը 2 անգամ բակտերիօլօգիական հետազօտութեան ենթարկվի Ջրանցքի Ջուրը, որի համար պահանջվում է 1000 րուբլի։ Ախտահանական միջոցներ գնելու համար 1000 ր. է պահանջվում, նոյնպէս և 1000 ր. չը հանգած կիր գնելու և աղքատ ընտանիքներին բաժանելու համար։ Կատարված են ուրիշ շատ երկրորդական վճիռներ։ Եթէ Կովկասի միւս քաղաքներն էլ այդքան բարեխղճաբար վերաբերվէին հասարակական առողջութեան գործին, կարելի էր յուսալ, որ խօլերան շատ էլ առատ հունձ չէր տանի մեր երկրից... եթէ, ի հարկէ, բարեհաճէր ոտ դնել մեզ մօտ։

—

Մենք ստացանք Պետերբուրգից պ. Ն. Ադոնցի ռուսերէն մի բրօշիւրը «Марзбанъ Васакъ передъ судомъ историковъ»—Վասակ Մարզպանը պատմաբանների դատաստանի առաջ—վերնագրով, որ առանձին արտատպութիւն է ռուսաց կայսերական հնագիտական ընկերութեան արևելագիտական ճիւղի տեղեկագրից և տպված է նոյն ընկերութեան կարգադրութեամբ։ Բրօշիւրի նպատակն է այլ տեսակ լուսաբանութիւն տալ V դարի հայոց պատմական կեանքի մէջ յայտնված շարժման, որի մասին մինչև այսօր տիրում է միայն մի աւանդական հայեացք, ներշնչված Եղիշէ պատմագրից։ Պ. Ադոնցի շօշափած խնդիրը նոր չէ. Վարդանի և Վասակի գործողութիւնների քննադատական գնահատութիւնը վերջերս շատերին է զբաղեցնում և յայտնի են Մ. Պալեանցի, Գարագաշի քննադատութիւնները և մանաւանդ Մկրտիչ Փօրթուգալ փաշայի թանկագին աշխատութիւնը այդ խնդրի մասին, որ երկու տարի առաջ հրատարակվեց Վենետիկում։ Ինչպէս երևում է բրօշիւրից, պ. Ադոնցը ի նկատի չէ ունեցել այդ աշխատութիւնները, այլ բաւականացել է միայն Եղիշէի և Ղ. Փարպեցու գրուածներով։

—

Կովկասի Ջրաբաշխական առաջին շրջանի ինժեները յայտնում է Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան, որ շնորհիւ այն հանգամանքի, որ Կուր գետն են թափում ամեն տեսակ աղտեր և շինութիւնների աւելորդ մասեր, դրանով նպաստում են այն բանին, որ Ջրի վարարման ժամանակ զանազան աւերումներ են պատճառվում քաղաքին և երկրորդ կեղտոտեցնում են Կուրը, ոչ միայն քաղաքում, այլ և գետի ամբողջ ընթացքում դէպի ներքև։ Վերոյիշեալի հիման վրա պահանջում է, որ շուտափոյթ կարգադրութիւն անեն այժմեան աղբը ածելու տեղերը փոխելու։ Քաղաքային վարչութիւնը պատասխանում է, որ այդ տեղերը որոշված են եղել համաձայնութեամբ ոստիկանապետի և որ առաջիկայ նիստում այդ առաջարկութիւնը աչքի առաջ կունենան։

—

Պարիզից մենք ստացանք «Անահիտ» ամսագրի խմրագիր պ. Արշակ Չօբանեանի մի նոր հրատարակութիւնը «Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի քերթուածներն ու ճառերը», բանաստեղծի պատկերով։ Ներկայ գիրքը, բաղկացած 194 մեծ էջերից, պարունակում է Պէշիկթաշլեանի քերթուածներն ու ճառերը. երկրորդ հատորը, ինչպէս յայտնում է պ. Չօբանեան, պէտք է պարունակէ բանաստեղծի թատերգութիւնները։ Գինն է 4 ֆրանք։ Չօբանեանի ներկայ ինչպէս և նախորդ հրատարակութիւնները—Նահապետ Քուչակի դիւանը, «Chants populaires armeniens», որը, ի դէպ է ասել, արժանացաւ ֆրանսիական Լանգլուա մրցանակին, Զէյթունը (ֆրանսերէն) և այլն, միանգամայն արժանի են խրախուսանքի և համակրութեան։ Մի բան ցանկալի էր, որ տպագրութիւնը կատարվէր խնամքով, առանց այնքան մեծ վրիպակների, որոնցով լի է ներկայ գիրքը։

—

Կովկասի կայսերական ռուսաց տեխնիքական ընկերութիւնը այս օրերս ներկայացրել է Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան 2,500 րուբլի Պուշկինեան գրադարանի երրորդ յարկի շինութեան համար, ուր ընկերութիւնը պէտք է զետեղվի։

—

Թիֆլիսի էլէքտրական ֆունիկուլեօրի համար հիմնված ակցիօներական ընկերութիւնը խնդրում է քաղաքային վարչութիւնից ունեցած գրաւականից իրան տալ 10,000 րուբլի հարկաւոր վճարելիքների համար։ Քաղաքային վարչութեան երրորդ բաժանմունքը պատասխանում է, որ խնդիրը յարգելու համար նախ հարկաւոր է ներկայացնել ֆունիկուլեօրի վերաբերմամբ գործերի և գնած իրերի ցուցակը, երկրորդ ստուգել տեղն ու տեղը այդ ցուցակով կատարածները, որ յետոյ կարելի լինի զեկուցանել քաղաքային վարչութեան՝ տնօրէնութեան համար։

—

Օպերային հռչակաւոր երգիչ Սօբինօվը, բժիշկների կարծիքով՝ առողջ է և պարտաւորվում է գնալ Վօրօնեժ զինուորական ծառայութեան։

—

„Русск. Турк." լրագրում կարդում ենք. «Տաշքէնդում սնանկութիւնների սև շարքերը շարունակվում են։ Դալատկաչէնից և Սրօեվից յետոյ վճարումները դադարեցրեց գարեջրի գործարանատէր Ժեժչուժնիկօվը, որի բացը հասնում է 293,000 ր.։

—

„С. П. В." հաղորդում է, որ այն քաղաքային ինքնավարութիւնները, որոնց ել և մուտքը 1 միլիօն րուբլուց անցնելու է, ենթարկվելու են պետական վերահսկողութեան. այդ ինքնավարութիւններին կից հիմնվելու են վերահսկող պետական յանձնաժողովներ։

—

Նոյն լրագիրն ասում է, որ վերջին օրերս ֆինանսների մինիստրութիւնը հաստատել է առևտրական բարձրագոյն կուրսերի ծրագիրը Պետերբուրգի մասնաւոր հաշուապահական կուրսերին կից։ Նոր ծրագիրը մշակված է գերմանական բարձրագոյն առևտրական կուրսերի օրինակով։ Ուսման լիակատար ընթացքը երկու տարի է։

—

„Об. Нов." լրագիրը հաղորդում է, որ Խերսօնի նահանգական զեմստվօի վարչութիւնը նահանգում ընդհանուր պարտադիր ուսում մտցնելու միջոցները և ճանապարհները պարզելու համար (համաձայն 1903 թւի ընդհանուր ժողովի որոշումին), նոյնպէս և բարձրագոյն դպրոցի տեսակներ որոշելու նպատակով, որ համապատասխանէր ազգաբնակութեան մէջ առաջացած աւելի լայն գիտնական ծրագրով դպրոցների պահանջին, դիմել է բոլոր նահանգական զեմստվօների վարչութիւններին, խնդրելով, որ հաղորդեն իրանց կարծիքները վարչութեան այդ առիթով մշակած ծրագրի մասին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Եապօնական խորհուրդը։ «N. Fr. Pr.» թերթին հաղորդում են Հռոմից, որ Տօկիօից եկած տեղեկութիւնների համաձայն մինիստրների խորհուրդը, միկադօի նախագահութեամբ, որին ներկայ էր նաև զօրքի ընդհանուր հրամանատար մարշալ Օեամա, որոշել է, որ Պօրտ-Արտուրը առնելուց և ռուսների Լայօեանից դուրս գալուց յետոյ, Օեաման առաջարկի մանջուրական զօրքի հրամանատար գեներալ Կուրօպատկինին վար դնել զէնքը և դադարեցնել արիւնհեղութիւնը։ Որոշվել է նաև այդ մասին հաղորդել բոլոր պետութիւններին։ (Бирж. Вѣд.)

Ծովապետ Տօգօի տակտիկան։ Պօրտ-Արտուրի ռուսաց էսկադրան անթել հեռագրի միջոցով յարաբերութիւն ունի Վլադիվօստօկի կրէյսերների հետ։ Դրա մէջ համոզված է ծովապետ Տօգօն, ինչպէս հեռագրում են մի քանի անգլիական լրագիրների պատերազմական թղթակիցները։ Ուշադրութեան արժանի է, որ Պօրտ-Արտուրի մօտ յունիսի 10-ին տեղի ունեցած ծովային կռւից յետոյ, հիմնական հայեացքը ծովապետ Տօգօի պաշտօնի մասին սաստիկ փոխվեց անգլիական զինուորական շրջաններում։ Պատերազմի առաջին շաբաթները շարունակ կարելի էր լսել, թէ եապօնական ծովապետի գործը նրա մէջ է կայանում, որ գրաւէ ռուսական նաւատորմը դէպի բաց ծովը և, օգուտ քաղելով թուական գերազանցութիւնից, ոչնչացնէ նրան, եթէ նոյն իսկ իր նաւատորմի մի մասը վտանգի ենթարկվէր։ Այժմ, յունիսի 10-ի դէպքերից յետոյ, այստեղ հաւաստիացում է տիրում, որ Պօրտ-Արտուրի նաւատորմը, դուրս գալով բաց ծովը ամբողջ կազմով, ինքն առաջարկել է եապօնական ծովապետին ճակատամարտ, բայց նա չէր կարող և չը պէտք էր նոյն իսկ ընդունէր, որովհետև ամենից առաջ նա պարտաւոր է մտածել, ոչ թէ պատերազմական փառքի, այլ իր սեփական նաւերի ամբողջութեան մասին։ «Ծովապետ Տօգօն, գրում է «Times»-ի պատերազմական աշխատակիցը,— ոչ մի րօպէ չէ կարող աչքից բաց թողնել, որ հզօրութեան ամենամեծ գործօնը արևելեան Ասիայում զօրեղ նաւատորմն է հանդիսանում. ահա ինչու նա չէ կարող հետևել Նելսօնի տակտիկային, որովհետև մի հատ, նոյն իսկ էսկադրային զրահաւորի կորուստը կարող է ճակատագրական կերպով ազդել դէպքերի ապագայ ընթացքի վրա։»

Այդ հայեացքը իրերի վրա արտայայտում են և ուրիշ պատերազմական հեղինակութիւններ, հաստատելով, որ եապօնական նաւատորմը պահեստ չունի, ուստի և ծովապետ Տօգօն պարտաւոր է պահպանել ամենամեծ զգուշութիւն։ Եւ վերջին կռւում Պօրտ-Արտուրի մօտ, եապօնական ծովապետը ապացուցեց, թէ նրա համար զգուշութիւնը ամենից կարևորն է, ուստի և նա չը վճռեց յարձակվել հակառակորդի վրա, թափվել նրա վրա իր բոլոր ոյժերով։ Ծովապետ Տօգօի տակտիկան այսուհետև պէտք է կայանայ նրանում, որ ոչնչացնէ որքան կարելի է մեծ քանակութիւն թշնամու նաւերի, ամենաքիչ ռիսկը անելով իր սեփական էսկադրի վերաբերեալ։ (Times)

Շուտով վճռական ընդհարումն տեղի ունենալ չի կարող։ «Ber. Tageblatt» լրագրի Պետերբուրգի թղթակիցը գրում է, թէ բոլոր լուրերը երկու բանակների առաջիկայ վճռական ընդհարման մասին կատարելապէս շինծու են։ Ես հնարաւորութիւն ունեմ հաստատելու, որ գեներալ Կուրօպատկինի սկզբնական պլանը և ոչ մի նշանախեցով անգամ չէ փոխվել և որ ոչ մի առիթ չը կայ սպասել վճռական ճակատամարտի անձրևների շրջանը վերջանալուց առաջ։ Պատերազմական բեմի վրա ռուսաց զօրքերի այժմեան շարժողութիւնները—դրանք բոլորը՝ նախապատրաստական գործողութիւններ են։ Ոչ մի դէպքում այդ շարժողութիւններից օգուտ չի քաղի ռուսաց ընդհանուր հրամանատարը, որպէս զի վճռական կռիւ առաջ բերէ, որը կարող է փոխել նրա խնամքով մշակած պլանը։ Համբերութեամբ սպասելով չորս ամիս, գեներալ Կուրօպատկինը այժմ չի փոխի իր պլանը, երբ կռւող երկու զօրամարմիններից մինը արդէն հասել է Լեաօեան, իսկ միւսը ճանապարհին է։ Վճռական կռիւը տեղի կունենայ անձրևների շրջանից յետոյ Մանջուրիայում։ (Рус. Вѣд.)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Figaro» լրագիրը հաղորդում է, չերաշխաւորելով սակայն ճշդութիւնը, մի լուր, որ հայ կօմիտէտը ստացել է Թաւրիզից այն մասին, թէ նոր սպանութիւններ են կատարված Վանի շրջանում։ Յունիսի 11 (24)-ին Վանի շրջականերում, Աղբակի քիւրդերը թիւրքաց կանօնաւոր զինուորների հետ յարձակվեցին հայ ուղևորների վրա և կոտորեցին նրանց այն պատրուակով, թէ դրանք յեղափոխականներ են։ Երկիւղ են տածում, որ դա ազդանշան է մի ընդհանուր կոտորածի սկսման համար Վանի նահանգում։ Ժողովուրդը սարսափի մէջ է։ Բ. Դուռը, ի հարկէ, չի յապաղի հրատարակել հանգստացուցիչ բացատրութիւն։ (Новости)

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

26 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ Ժիլինսկու հեռագիրը զինուորական մինիստրին յունիսի 24-ից. «Պօրտ-Արտուրից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, յունիսի 19-ին երեկոյեան 9 ժամին եապօնական 4 ականանաւեր փորձ էին անում ներս խուժել նաւահանգիստը բատարէաների կրակի տակ. նրանցից մէկը Ջրասոյզ եղաւ Ոսկէ լեռան մօտ, միւսը՝ բատարէաների մօտ, երրորդը կորցրեց խողովակը և չորրորդը, չորս խողովականոց, հեռացաւ անվնաս։ Բերդապահ զօրքի ընդհանուր տրամադրութիւնը գեղեցիկ է։ Ընդհարումները տեղի ունեն ամեն օր։ Երկու շաբաթ առաջ ոստիկանապետ Տաուց ոստիկանների հետ միասին խլեց 240 եզներ։ Յունիսի 18-ին մենք գերի վերցրինք 50 եապօնական խուզարկուների։ Մեր բերդային բատարէաները դեռ ևս ոչ մի անգամ թնդանօթ չեն արձակել։ Պաշարներ շատ կան։ «Լէյտենանտ Բուրակօվ» ականանաւը վերադարձաւ Պօրտ-Արտուր և դիմաւորվեց բարձրաձայն «ուրայով»։ Սահմանապահ զօրքի հաղորդած տեղեկութիւնների համեմատ, յունիսի 21-ին երեկոյեան խունխուզները յարձակում գործեցին խուզարկու խմբի վրա Սիպինգայ կայարանի մօտ, հարաւային ճիւղի վրա, 120 վերստ դէպի հիւսիս Տէլինի քաղաքից և հրացանաձգութեան ենթարկեցին զինուորական գնացքը։ Յարձակումը յետ մղվեց։ Մենք կորուստներ չունենք։ Յունիսի 22-ին 2 վերստ դէպի հիւսիս Մուժանդեան կայարանից արևելեան գծի վրա, Նինգուտի լեռներից 20 վերստ դէպի հիւսիս նըկատվեցին ազդանշանային կրակներ։ Այդ ուղղութեամբ ուղարկված խուզարկու խումբը երևան հանեց 15 մարդուց բաղկացած խունխուզների մի աւազակախումբ և ցիրուցան արեց նրան, որի ժամանակ սպանվեց մէկ խունխուզ և մէկը գերի բռնվեց։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ Սախարօվի հեռագիրը գլխաւոր շտաբին յունիսի 25-ից. «Յունիսի 25-ի առաւօտվանից մեր հեծելազօրքը կամաց կամաց յետ էր քաշվում Բաօսիչժայեան բարձունքներից դէպի Գայչժօու, արգելելով հակառակորդի առաջխաղացութիւնը, որն ուղարկել է 6 էսկադրօն դէպի ծովափերը, մեր աջ բաղուկի թիկունքի կողմն անցնելու համար։ Ցերեկվայ ժամը 2-ի մօտերը հակառակորդի 3 էսկադրօն գրաւեցին Սեալաձին և այդտեղ մի առ ժամանակ արգելվեցին մեր բատարէայի կրակով։ Ցերեկվայ ժամը 5-ի մօտերը եապօնական հետևակների 3 բատալիօն 12 թնդանօթներով գրաւեցին Բաօսիչժաի մօտի բարձունքները՝ երկաթուղու մօտերը։ Նրանց հետևակ շղթաները երևացին երկաթուղու գծից արևելք եղած բարձունքների վրա՝ մինչև Իւյլինպու, նոյն ժամանակ էլ 15 ձիաւոր էսկադրօն շարժվեցին դէպի Սեալացզի, Սեօ, Աստաիցզի՝ Գայչժօուից 6 վերստ հարաւ-արևմուտք եղած գիւղերի գիծը։ Մեր զօրախմբի դէմ, որ կանգնած էր Խէձեատունի շրջակայքում, Իւյլինպուից 3 վերստ արևելք, ցերեկվայ ժամը 2 և 30 րօպէին թշնամու բատարէան կրակ բացեց Իւյլինպուից հարաւ եղած լեռնանցքից, որը

ստիպեց այդ զօրախմբին քաշվել դէպի Եցգեագօու, Գայչժօուից 6 վերստ հարաւ։ Առաւօտեան ժամը 10-ի մօտերքը հակառակորդի 4 վաշտ գրաւեցին Սունշուդիսեան, Գայչժօուից 14 վերստ հարաւ-արեւելք, երբ՝ հրաձգութեան ժամանակ՝ վիրաւորվեց մէկ կօզակ։ Դրա հետ միաժամանակ հակառակորդի մի զօրաբաժին՝ 3 վաշտից կազմված, երեկոյեան դէմ գրաւեց ֆրանսիական կաթօլիկների միսսիան Եանբուանկօուի մէջ, Գայչժօուից 7 վերստ հարաւ-արեւմուտք. նոյնպէս երեկոյեան դէմ ճապօնական 5 վաշտ գրաւեցին Լուամեաօպֆուզա կան գիւղը, Եանբուանկօուից 9 վերստ արեւելք։ Հակառակորդի ընդարձակ ժամանակաւոր բանակատեղերը նշմարվել են Կանտախէ և Դախչժօուխէ գետերի հովտի ձախ ափի բարձունքների հիւսիսային լանջի վրա։ Յունիսի լոյս 25-ի գիշերը՝ կէս գիշերից յետոյ հակառակորդը՝ 2 վաշտաչափ՝ գաղտնի մօտեցաւ մեր արգելող պահակներին՝ Կանտախէի ձախ ափին, բայց նկատվեց և յետ քշվեց հրացանի կրակով։ Յունիսի 25-ի առաւօտեան ժամը 5-ից հակառակորդը, երկու դիվիզիաչափ հետեւակ և մէկ ձիաւոր բրիգադա ընդհանուր կազմով՝ վերանորոգեց առաջխաղացութիւնը Կանտախէ գետի հովտի հարաւային ափի լանջերի վրա։ Մեր խուզարկուները դրականապէս պարզեցին, որ թշնամու $1—1\frac{1}{2}$ դիվիզիա գլխաւոր ուժերի հետ միասին գտնվում են Խօնցզիպուցզիի մօտը, Կխանզաից 12 վերստ հիւսիս-արեւելք, առաջապահներով, որ առաջ են քշել Ույդալինի և Զապանլինի լեռնանցքերուս՝ Կխանզաից դէպի Կանցզի տանող ճանապարհի վրա և Իւկան-Գայչժօուից դէպի Երլդագօու և Սեանդեաիւ տանող ուղիի վրա. նոյնպէս ճշտութեամբ որոշվեց, որ Վանցզեապուձիից դէպի Դալինեան լեռնանցքի ուղղութեամբ գտնվում են ճապօնական 2 դիվիզիայից աւելի զօրքեր։

27 յունիսի

ԴԱՇԻՑԵԱՕ։ Լուրերին նայելով՝ Գայչժօուի մօտ սպասվում է մեծ ճակատամարտ։ Գեներալ Կուրօպատկինը մեկնեց, որպէս զի գործի մէջ մտնող զօրախմբի հրամանատարութիւնն իր վրա առնէ։ Ճակատամարտը խոստանում է շատ յամառ և արիւնահեղ լինել։ Պահանջված են սանիտարական գնացքներ։ Միշչենկօի և Սիմօնօվի զօրախմբերը կազմել են պաշտօնական արձանագրութիւններ ճապօնացիների գործադրած գազանութիւնների և տանջանքների մասին մեր գերիների վերաբերութեամբ։ Անձրեւները դադարեցին։ Այսօր շոգը չափաւոր է։

ՏՕԿԻՕ։ (Բերլինի վրայով)։ Լուր է պտըտվում, որ անհետ կորած «Սեաօիմարու» շոգենաւը ռուսական էսկադրայի ձեռքով ընկղմվել է Խօկկաիդօի ջրերում։

ԽԱՐԲԻՆ։ Վլադիվօստօկցի Իվանօվի կողմից զօրքերի հրամանատարի տրամադրութեան տակ դրած մեծ բանջարանոցները, որ նուիրել էր զինուորական հիւանդանոցների համար, այժմ շատ բանջարեղէններ են տալիս։ Զը կայ ոչ մի վարակիչ հիւանդութիւն. չինացիք հանգիստ են։ Ջինխէ կամուրջի շրջակայքից չինացիները հեռացնում են տաւարները։ Դապաձեաձիից լուր են հաղորդում, որ կազմվում են աւազակախմբեր ճանապարհը փչացնելու նպատակով։

ՆՕՎԳՕՐՕԴ։ Ժամը $4\frac{1}{2}$-ին ժամանեց Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրօվիչը։ Կայարանում ներկայացան ազնուականների նահանգական և գաւառական պարագլուխները։ Քաղաքագլուխը և ձայնաւորները քանդակագործված ափսէի վրա աղ ու հաց ներկայացրին։ Նորին Բարձրութիւնը մեկնեց զօրքերի հրապարակը։ Վիբօրգեան գնդի բատալիօնները նայելուց յետոյ՝ Գուրիա արքեպիսկոպոսը զօրքերի առաջ հանդիսաւոր մաղթանք կատարեց։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Թագաւոր Կայսրը Մեծ Իշխան Թագաժառանգի հետ յունիսի 26-ին բարեհաճեցին մեկնել Պետերհօֆից Հեռաւոր Արեւելք ուղևորվող զօրքերի գտնված տեղերը։

ԲԷՐԳԷՆ։ Այսօր ժամանեց «Հօհէնցօլլէրն» նաւը՝ Վիլհէլմ կայսրը վրան։

ՊԱՐԻԶ։ Դէլկասսէն և Շվէդ—նօրվէգիական դեսպանը ստորագրեցին միջնորդ դատարանի մասին համաձայնութիւնը, նման Անգլիայի, Իտալիայի և Հօլլանդիայի հետ կապած համաձայնութեան։

27 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ Սախարօվի հեռագիրները գլխաւոր շտաբին յունիսի 26-ից. «Յունիսի 25-ի և 26-ի ընթացքում մեր զօրաբաժինը մնում էր Գայչժօուի կայարանում, ունենալով պահակախմբեր Կանտախէ գետի աջ ափի վրա։ Հակառակորդը գրաւած ունէր գետի ձախ ափի բարձունքները, ամրանալով նրանց վրա։ Մեր բատարէան երկաթուղիական կամուրջից կրակ էր թափում Կանտախէ հովտի մէջ հակառակորդի երեւցած խուզարկու խմբերի վրա։ Մօտ 12 ժամին տեղի ունեցաւ հրացանաձգութիւն հակառակորդի զօրաբաժնի և մեր վաշտի միջև, որը հսկում էր գետանցքի վրա՝ Մինննեալօմօի մօտ, երկաթուղուց դէպի արեւմուտք։ Հակառակորդը յետ նահանջեց. մեր կորուստներն են 6 վիրաւորված զինուորներ։ Յունիսի 25-ի երեկոյեան դէմ Գայչժօուի հանդէպ, ճակատակողմը ծովի ափից մինչև Եանդունկօու ֆրանսիական կաթօլիկ միսսիան կարելի էր որոշել հակառակորդի ուժերը, բաղկացած չորս դիվիզիայից հեծեալ բրիգադայի հետ միասին։ Յունիսի 26-ի լուսաբացին հակառակորդը վերսկսեց յարձակումը մեր զօրաբաժնի վերջապահ գընդի վրա, որը առաւօտեան մօտ վեց և կէս ժամին հեռացաւ Գայչժօուից չորս վերստ հիւսիս, դէպի այն դիրքը, որ գտնվում է Շուանլունսի լեռնանցքի վրա։ Առաւօտեան մօտ 10 ժամին հակառակորդի զօրեղ թափով յարձակման պատճառով մեր վերջապահ զօրքը հեռացաւ դէպի Մախունցզոյցի և Եաօլինցզի մօտ գտնվող դիրքը, հինգ վերստ դէպի հիւսիս Շուանլունսիի լեռնանցքից։ Այդ դիրքի վրա վերջապահ զօրքը թշնամու զօրեղագոյն կրակի տակ դիմացաւ մինչև ցերեկվայ 2 ժամը, երբ կատարեալ կարգապահութեամբ կամացկամաց հեռացաւ զօրաբաժնի հրամանատարի հրամանով, դէպի երրորդ դիրքը Ջժուցզեանդեանձիի մօտ։ Այն ժամանակ, երբ մեր զօրաբաժնի գլխաւոր ույժերը կենտրօնանում էին Դաչապուի մօտ, Մախունզուացզիի մօտ եղած դիրքի վրա, հակառակորդի թնդանօթային շատ զօրեղ կրակը շարունակվում էր անընդհատ երկու ժամ շարունակ. չը նայելով դրան, մեր բատարէան կռւում էր աջողութեամբ, գործելով Շուանլունսիի լեռնանցքով և հեռացաւ համարեա առանց կորուստների։ Մեր աջ թևի վրա հեծեալ բատարէան ռմբակոծում էր ճապօնական բատարէային, որ գրաւած ունէր դիրք Սանգօյշի մօտ, երկաթուղու մօտերքը։ Այդ ժամանակ հակառակորդի հեծելազօրքը կամաց կամաց առաջ էր շարժվում Ինկօու տանող ափային ճանապարհով։ Կորուստները ի յայտ չեն բերված, բայց զօրախմբի հրամանատարի յայտարարութեան համաձայն՝ 150 սպանված և վիրաւորված մարդուց աւելի չեն։ Սպանված է գլխաւոր շտաբի կապիտան կոմս Նիրօդը, որ դիրքից հեռանում էր ամենից վերջը՝ փայլուն կերպով կատարելով վերջապահների շտաբի գլխաւորի պաշտօնը»։ 2) «Վերին-ուդինեան գնդի խօրունժի Սեկրետօվը Գուլինզաի և Ալլօտունի միջև, Սէձիխօի հովտում, Սիւեանից 40 վերստ հիւսիս, յունիսի 24-ին թակարդ լարեց ճապօնական մէկ կիսաէսկադրօնի դէմ, մօտ թողնելով նրան 300 քայլաչափ։ Ճապօնացիներից 2 օֆիցէր և 11 դրագուն սպանված և վիրաւորված են, մէկ դրագուն գերի է առնված։ Յունիսի 24-ին ճապօնացիներն աննշան ուժերով սկսեցին առաջ խաղալ Տաիցզիխէ գետի հովտում դէպի Սեաօսիր և նրանց 2 վաշտերն ու մէկ էսկադրօնը գրաւեցին Ցզեանչանը»։

28 յունիսի

ԼԵԱՕԵԱՆ։ 10 օր շարունակ Լեաօեանը ջրի մէջ էր։ Տարափը և անընդհատ անձրեւները ճանապարհը դարձրել են ամբողջ լճեր։ Ճանապարհները բոլորովին քանդված են և շարժումները չափազանց դժուարացած են։ Սայլախմբերը, սայլերը և կառքերը ահագին դժուարութեամբ են շարժվում։ Հետեւակներն անցնում են ձիերով կամ ճապօնական երկանիւ կառքերով, որ քարշում են երկու չինացիներ։ Չը նայելով ճապօնացիների մօտիկութեանը, Լեաօեանի չինական ազգաբնակութիւնը բոլորովին հանգիստ է մնում և զբաղվում է առեւտրով և արհեստներով։ Առաջվայ նման երեկոները քաղաքային այգում ամենայն օր նըւագում է զինուորական օրկեստրը։ Լեաօեան մտնելը կատարվում է խիստ վերահսկողութեամբ և թոյլատրվում է միայն բանակի հետ յարաբերութիւն ունեցող մարդկանց։ Մութ անձնաւորութիւններ, որոնք եկել են շահագիտական նպատակով և որոնք որոշ զբաղմունք չունեն, եռանդուն կերպով դուրս են արվում։ Պատերազմի բեմի հեռաւորութեան և այստեղ որ և է բան ձեռք բերելու դժուարութեան պատճառով, սաստիկ ցանկալի է, որ զինուորների համար՝ անցած Զատկին արված առատ նուէրների նման, այժմ էլ նուէրներ ուղարկվեն։ Ամենից աւելի ցանկալի են սպիտակեղէնի, շապիկների, թաշկինակների, երեսսրբիչների, թէյի, շաքարի, սապօնի, ոտի փաթաթանների, բարակ գուլպաների, ասեղների, թելի, կոճակների, ծխախոտի, գլանակների, նամակի թղթի, բաց նամակների, մատիտների, պաքսիմաթի, բիսկվիտների, շօկօլադի նըւէրները։

ՆՕՎԳՕՐՕԴ։ Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրօվիչն այցելեց Սօֆիայի մայր եկեղեցին և նայեց հրդեհաշէջների կամաւոր մեծ խումբը, իսկ յետոյ տեղի ունեցաւ եռաձի կառքերով Արակչէեվեան զօրանոցները մեկնելը։ Երեկոյեան Նորին Բարձրութիւնը վերադարձաւ քաղաք։

ԼԵԱՕԵԱՆ։ Միշչենկօ և Սիմօնօվ գեներալները վկայում են ճապօնացիների գազանական վարմունքի մասին ռուս վիրաւորների հետ կռւի դաշտում։ Ճապօնացիների գազանութեան մասին արձանագրութիւնն ստորագրել են 5 բժիշկներ։ Մայիսի 29-ի գիշերային գործում գեներալ Սիմօնօվի զօրախմբում գըտել են 4 հրացանաձիգ. ճապօնացիները նըրանց գտել են վիրաւոր և այպանանքի են ենթարկել մեռած դիակները, ծակոտելով նըրանց սուիններով։

ՄՕՍԿՎԱ։ Օծվեց 11-դ պատերազմական առողջապահիկ գնացքը։ Գնացքի սարքելը և տարեկան 150,000 րուբլուց աւելի ծախքն իր վրա է առել Մօսկվա-Կիեվ-Վօրօնեժ գծի ընկերութիւնը։ Այսօր, Ուսպենսկի եկեղեցում պատարագից յետոյ՝ միտրօպօլիտը հանդիսաւոր թափորով եկաւ Կարմիր հրապարակը և մաղթանք կատարեց ռուսական զէնքին յաղթութիւն տալու համար. նոյնպիսի մաղթանքներ են կատարվելու Մօսկվայի և նրա թեմի բոլոր եկեղեցիներում։ Այսօրվան Դէրբի ձիարշաւում շահեց Լազարեվի «Կուլօդէն»-ը, Կրասինսկու զավօդից, իսկ կայսերական պրիզը՝—Լիւբօմիրօվսկիների «Դագօմէյ»-ը, իրանց սեփական զավօդից։

28 յունիսի

ՄՕՍԿՎԱ։ Այսօր Թագաւոր Կայսրը տեսաւ Կօլօմնայի մօտ հաւաքված զօրքերը։ Կայսերական գնացքը ժամանեց Կօլօմնա կայարանը առաւօտեան 8 ժամ 30 րօպէին։ Կայարանը զարդարված էր գորգերով, դրօշակներով և կանաչով. պլատֆօրմի վրա գտնվում էին նահանգապետը, ազնուականները գաւառական պարագլխի հետ միասին, քաղաքագլուխը, զէմստվօի և մէշչանների ներկայացուցիչները, գիւղական տանուտէրերը, կօլօմէնեան գործարանի բանւորների, տեղական հասարակութեան, խաչուառակիրների պատգամաւորութիւնները և Ուսպէնսկի վանքի միանձնուհիները։ Զանգահարութիւնը և բազմահազար ամբոխի «ուռայի» աղաղակները աւետեցին կայսերական գնացքի ժամանումը։ Նորին Մեծութեան հետ միասին դուրս եկան Մեծ Իշխան Թագաժառանգը և Մեծ Իշխան Սերգի Ալէքսանդրօվիչը։ Ազնուականութեան պարագլուխ բարօն Կրիւդեներ-Ստրուվէ, ողջունելով Թագաւոր Կայսրին, արտայայտեց ազնուականների ոգեւորութիւնը և նրանց զգացմունքները։ Քաղաքագլուխը մատուցեց Թագաւորին կօլօմէնեան պաստիլ. զէմստվօի մէշչանների, գիւղացիների, խաչուառակիրների և բանւորների պատգամաւորութիւնը մատուցեց աղ ու հաց, միանձնուհիները—պատկեր և նշխարհք։ Ողորմած խօսակցութեամբ բաղդաւորացնելով կօլօմէնեան ազնուականներին, Նորին Մեծութիւնը անցաւ դէպի զօրամասերի գտնվելու տեղը։ Նուագախումբը դիմաւորեց նուագով. Թագաւոր Կայսրը Նոցա Բարձրութիւնների հետ շքախմբով անցաւ զօրքերի առջևից, բարեւելով նրանց։ Թողնելով զօրքերին անցնել հանդիսաւոր մարշով, Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց դուրս կանչել օֆիցէրներին, դիմելով նրանց ողորմած խօսքերով, շնորհաւորում էր պատերազմը և այն համոզմունքն էր յայտնում, որ նրանք կը պաշտպանեն ռուսական զէնքի պատիւը և կրծքով կը դիմադրեն մայր Ռուսաստանի համար. բարձրացնելով պատկերը, Թագաւորը խաչակնքեց ծունկ չոքած օֆիցէրներին և յանձնեց հրամանատարներին պատկերներ, և թէ Իր, նոյնպէս և Թագուհի Կայսրուհու օրհնութիւնը։ Թագաւորը, ուղեկցութեամբ ժողովրդի բացականչութիւնների, ուղևորվեց կայարանեան ճանապարհով։

ԼԵԱՕԵԱՆ։ «Լէյտենանտ Բուրակօվ» ականանաւը գեղեցիկ տեղեկութիւններ բերեց Պօրտ-Արտուրի դրութեան մասին։ Պաշտպանները առողջ են։ Ռումբեր խիստ շատ են։ Կամաւոր դրուժինայի շարքերը մտան մինչև անգամ ծերերը, ինչպէս օրինակ, կամէրգէր Բալաշէվ։—Ցամաքի կողմից յարձակում չը կայ. ծովից նոյնպէս։—«Լէյտենանտ Բուրակօվ» աջող յետ դարձաւ Պօրտ-Արտուր թշնամու ամբողջ էսկադրայի միջով։ Բերդապահ զօրքը ջերմ ցոյցեր արեց նրան։—Արտուրում անհամբերութեամբ սպասում են թշնամու հետ շուտ կռւի բռնվելու հնարաւորութեան։—Հաբաւային զօրախմբում տեղի ունեցաւ կազակների կտրիճ գործը, որոնք թակարդ լարած հսկում էին ճապօնական բատալիօնին. նրանք դիմաւորեցին նրանց կրակով, իսկ յետոյ յարձակումով։ Բատալիօնը սարսափով փախաւ, նետելով հրացանները և ռազմամթերքները. տեղումը մնացին 20 սպանվածներ և 60-ից աւելի վիրաւորներ։—Անձրեւների շրջանը դեռ չէ սկսվել. 5 անձրեւոտ օրերը պատահական էին։ Հիւսիսից անդադար զօրքեր են գալիս։

ՊԱՐԻԶ։ Պատգամաւորների ժողովում Էտիէննը մտցրեց առաջարկութիւն՝ հաստատելու Մարօկկօում ֆրանց-մարօկկյական ինստիտուտ երկրի գիտնական ուսումնասիրութեան և վարչական ու հիւպատոսական պաշտօնեաների ու թարգմանների պատրաստութեան համար։

ՄԱՑԿՕՊ։ Կայացաւ բէլական դպրոցի շէնութեան հիմնադրութիւնը։

ԼԵԱՕԵԱՆ։ Ճապօնացիները սաստիկ ամրացնում են իրանց գրաւած բոլոր լեռնանցքերը, որ ցոյց է տալիս նրանց ցանկութիւնը մնալ պաշտպանութեան վիճակում, ուստի հազիւ հաւանական է նրանց ակնկալված արշաւումը Մուկդէնի վրա։

ԼԵԱՕԵԱՆ։ Լրտեսները հաւատացնում են, որ ճապօնացիները կռւից առաջ ընդունում են գրգռման համար նօրկօտիկական միջոցներ։

ՉԻՖՈՒ։ («Րէյտէր»)։ Չինացիները, որոնք վերադարձել են Պօրտ-Արտուրից, հաղորդում են, որ ճապօնական բանակի մի մասը մօտեցաւ վեց մղոն տեղ քաղաքին։—Պօրտ-Արտուրի ռուս-չինական բանկի ծառայողների մի մասը հասաւ յունիսի 26-ին. նրանք ասում են, որ քաղաքում ոչ մի փոփոխութիւն չէ առաջացել։ Ամբողջ անցեալ շաբաթվայ ընթացքում բերդից եօթը մղոն տարածութեան վրա, տեղի ունեցան տաք կռիւներ։ Հասած ջօնկաները հաղորդում են, որ յունիսի 26-ին լսվում էր Պօրտ-Արտուրի բարձրութեան վրա սաստիկ թնդանօթաձգութիւն։

ՍԷՈՒԼ։ (Րէյտէր)։ Բրօունը ստացաւ հեռագիր, որ իմացնում է, թէ Չելտենդէն շոգենաւը գրաւվել է Խակօդատէի մօտ։ Այդ շոգենաւը դուրս եկաւ մայիսի 31-ին Չէմուլպօից, դուրս տալով բեռ և վերադարձաւ Ճապօնիա, որպէս զի նոր բեռն վերցնէ, այդ ժամանակ և նրան բռնեցին ռուսաց կրէյսէրները։

ՏԵԱՆՑԶԻՆ։ (Րէյտէր)։ Տեանցզինում գտնվող գերմանական օֆիցէրները ենթադրում են, որ ռուսաց դիրքերը Խայչէնում և Լեաօեանում անկարելի է պահել ճապօնացիների երեք կողմից արշաւելու պատճառով։ Օֆիցէրները մտածում են, որ գեներալ Կուրօպատկինը կը նահանջէ. նրանք նախատեսնում են նաև Պօրտ-Արտուրի անձնատուր լինելը։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ (Րէյտէր)։ Պօրտ-Արտուրի պահակազօրքը բերդի արեւելեան կողմից դուրս յարձակումն գործեց և գրաւեց թշնամու երեք թնդանօթ և բռնեց 80 գերի։

ՏՕԿԻՕ։ Պաշտօնական։ Գեներալ Օկուն զեկուցանում է, որ յունիսի 23-ին երկրորդ զօրաբանակը ձեռնարկեց Գայչժօուն գրաւելու գործողութիւններին։ Յունիսի 26-ին ճապօնական զօրքերը գրաւեցին Գայչժօուն և հարեան բարձունքները։

ՏՕԿԻՕ։ (Րէյտէր)։ Ուրբաթ գիշերը, փոթորկի ժամանակ՝ լուսաբացին Տօգօի նաւատորմի ականանաւերի փոքրիկ նաւատորմիղը մօտեցաւ Պօրտ-Արտուրին. մի ականակիր գիտեց և յարձակվեց «Ասկօլդ» կրէյսէրի վրա։ Յարձակման արդիւնքն անյայտ է։ Ճապօնական երկու ունտէր օֆիցէրներ ծանր վիրաւորված են։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ (Րէյտէր)։ Յունիսի 26-ին պօրտ-արտուրեան էսկադրան ծով դուրս եկաւ։ Ճապօնական պահականաւերի հետ կըրակի բռնվելով՝ նա վերադարձաւ նաւահանգիստ։

ՉԻՖՈՒ։ (Րէյտէր)։ Պօրտ-Արտուրից եկած փախստականները հաղորդում են, որ արեւելքում ճապօնական մէկ դիվիզիա՝ նաւատորմի օժանդակութեամբ՝ առանց հանգստանալու ճակատամարտ է մղում, որպէս զի քաղաքի և ներքին աւազանի վրա տիրող դիրքը գրաւէ։ Ճապօնական նաւատորմն անընդհատ ռմբակոծում է քաղաքը։ Մասնաւոր տները վերածված են հիւանդանոցի։ Բերդից հիւսիս միմեայն ընդհարումներ են եղել։ Յունիսի 19, 20 և 21-ին ճապօնական նաւատորմը ռմբակոծեց մարտկոցները, սակայն չը պատճառելով ոչ մի

փաս։—Մի ռուսի խօսքին նայելով, ճապօնացիները բռնեցին Դագուշանի լերան գագաթը յունիսի լոյս 23-ի գիշերը և այնտեղ դրին բատարէաներ։—«Նօվիկ» կրէյսերը՝ 4 թնդանօթակիր նաւակների հետ միասին յունիսի 24-ին դուրս եկաւ նաւահանգստից։ Այդ նաւերը ռմբակոծեցին ճապօնական բատարէային, որը մի և նոյն ժամանակը շրջապատվեց և գրաւվեց ռուսական հետևակների ձեռքով։—Ռուսները հաստատում են, որ ճապօնացիներն առնուազը կորցրել են 10 ականանաւեր՝ ռուսական պահականաւերին հասնելու փորձերի ժամանակ և այդ ականանաւերը պաշտպանվում ներքին նաւակայանի մուտքը փակելու նպատակով ընկղմած բոլոր նաւերով։ Այդ անցքը Ոսկէ սարի ստորոտում ազատ է. անցքի միւս մասը փակված է ականանաւերի համար անանցանելի էստօկադով։ Ճապօնական ականանաւերի յարձակումներից մի քանիսը ուղղակի ֆանատիկոսական յարձակումներ էին. ականանաւերը սլանում են այնտեղ, ուր ակներև է, որ ոչինչ չէ կարելի անել. նաւերի ընկղման ժամանակ ծառայողները հրաժարվում են օգնութիւնից։ Ճապօնական ծովագնացները պատռում են իրանց փորերը և հեռացնում են այն մարդուց, որոնք ուզում են փրկել նրանց։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մեծ Իշխան Սերգէյ Միխայլօվիչը յունիսի 27-ին Պետերբուրգից Սամարա մեկնեց։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺ. Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Անցեալ տարիների օրինակով, այս ամառ էլ տեղափոխվել է կովկասեան հանքային ջրերը, ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿՈՒՄ, որտեղ ընդունում է հիւանդներին։ Пятигорски, Верхній бульваръ, д. Кн. Гирей. (հ. շ.) 9—10

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն

Ամառվայ ընթացքում սկսած յունիսի մէկից ընդունում է Ալէքսանդրօպօլում մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու, վեներական և վիրաբուժական ախտ ունեցող հիւանդներին. հինգշաբթի, ուրբաթ, շաբաթ 12—2 առաւօտեան, 5—6 ժ. երեկոյեան. Պուշկինսկի փողոց (Пушкинская ул. № 59) սեփական տուն, № 59. (շ. հ.)

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան

որ գտնվում է ՌՕՍՏՕՎ քաղաքում
Հիւանդներին ընդունում է 11—1 ժ. առ.
և 7—8 ժ. երեկոյեան։
Б. Садовая, 136, д. Бакалова.
(ո. կ. ե. հ.) 31—100

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինօվսկայա փողոց № 8։ 93—100

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

(Ներքին և ներվային հիւանդութիւններ)
Ընդունում է հիւանդներին Կովկասեան հանքային ջրերում—Պեատիգօրսկում. Верхній булваръ, № 14. д. Кн. Гирей. (կ. ե. հ.) 15—20

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Գր. Տէր-Գրիգորեանց

ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. ունի ռէնտգէնեան կաբինէտ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825.
(շ. ե. հ. հ.) 53—105

Բ Ժ Ի Շ Կ

Գ ր. Մ ա կ ա ր ե ա ն

ընդունում է հիւանդներին—ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների առաւօտեան ժամի $7^1/_2—8^1/_2$, երեկոյեան 5—7. Միքայէլեան փող., № 134, Վետցելի հիւրանոցի դիմաց. հեռախօս № 907։ (ե. շ.) 3—6

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Հինգշաբթի, յունիսի 8-ին 1904 թ. նշանակված է անդամների ընդհանուր ժողով՝ քուէարկելու համար ժողովարանի անդամի կանդիդատ առաջարկվածներին և վճռելու մի քանի ուրիշ հարցեր։ (23, 29 և 8) 2—3

Թիֆլիսի գործակատարների փոխադարձ օժանդակութեան ընկերութեան վարչութիւնը յայտնում է պ.պ. իսկական անդամներին, որ ինքը կազմակերպել է բժշկական օգնութիւն անդամների և նրանց ընտանիքների համար։ Ընկերութեան բժիշկներն են. բժիշկ Ա. Պ. Կարապետեան (Միքայէլեան փող. № 94 սեփ. տուն) և բժ. Ի. Ի. Օստրօվսկիյ (Միքայէլեան փող. № 130)։ Ատամնաբոյժերն են. Ա. Ա. Մայսուրեան (Սերգիեվսկ. փ. № 3), Ր. Ա. Կլերանսկիյ (Ելիզավէտեան փ. № 56)։ Չէկի գրքերը և բժշկական օգնութեան կանօնները տրվում են Վարչութեան գրասենեակում (Գանօվսկի փողոց, տուն Ա. Փրիդօնեանի), ներկայ տարվայ յուլիսի 1-ից։

Ընկերութեան վարչութիւնը, կանօնադրութեան 18 յօդուածի հիման վրա, խնդրում է ընկերութեան պ.պ. անդամներին հոգ տանել տարեկան վճարումները ժամանակին հասուցանելու մասին։

Ընկերութեան ընթերցարանը ներկայ յուլիսի 1-ից բաց կը լինի ամեն օր առաւօտեան 7-ից մինչև 11 ժամը և երեկոյեան 6—11-ը։ կիրակի և տօն օրերին՝ առաւօտեան 9—2-ը, երեկոյեան 5—8-ը։ (ո. կ. ե.) 3—3

Լոյս տեսաւ
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆՑԻ

ԱՐՏԱՒԱԶԴ

ե ր կ ր ո ր դ
Պատմական փէէրիա չորս պատկերով
Գ ի ն ն է 30 կ ո պ է կ։
«ՄՈՒՍԱ» II նուագ, գինն է 20 կոպ.
Գիմել Թիֆլիսի գրավաճառներին կամ հեղինակին՝ Тифлисъ, Чавчэвадзевская, д. Маркарова № 25а, Арутюну Туманянцу. (կ. հ.) 3—5

Ուշադրութիւն

Երկար ժամանակից ի վեր զգացված մի կարևոր պէտք գոհացնելու դիտումով, բացել ենք Գերմանիայի մայրաքաղաքում ՀԱՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԻՒՐՕ։ Սրանով հրաւիրում ենք այն բոլոր անձանց, որոնք առևտրական գործերով, առողջութիւնը դարմանելու համար, կամ մի որ և է ուրիշ նպատակով կը ցանկան Բերլին գալ և կամ որ և է խորհուրդի կը կարօտին, դիմել մեզ։—Երկար տարիներում մեր այստեղ ձեռք բերած փորձառութեամբ պիտի կարողանանք մեծամեծ դիւրութիւններ ընծայել և ամեն կերպով լաւագոյնս օգտակար հանդիսանալ մեզ դիմողներին, չնչին վարձատրութեամբ։
Հասցէ. N. Antréassian und Co. Berlin W. 8 Krausenstr. 61. Հեռագրական հասցէ. Levante —Berlin. (կ. հ. կ.) 3—3

Սալմաստի դպրոցների համար հարկաւոր են
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ և ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻՆԵՐ։
Ուսուցիչները անպատճառ պիտի ունենան միջնակարգ դպրոցի աւարտման վկայագիր։ Ցանկացողները թող դիմեն շուտով Ե. Ֆրանգեանին՝ այս հասցէով. Салмастъ (Perse) Ервандy Франгяну. (հ. ո. կ.) 3—5

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐԵՐ

Աշակերտաց համար

	Ր.	Կ.	
1. Դասատետր կրօնի I տարի	—	25	25% զ.
2. » » II »	—	20	20% զեղչ
3. » » III »	—	30	
4. Հին-ուխտ (ընդարձակ)	—	45	
5. » (համառօտ)	—	35	
6. Նոր-ուխտ	—	40	
7. Գործք առաքելոց	—	40	

Ուսուցչաց համար

	Ր.	Կ.	
8. Ուղեցոյց (մեթօդիկայ) հին-ուխտի	1	75	35% զեղչ
9. Ուղեցոյց (մեթօդիկայ) նոր-ուխտի	2	5	
10. Ուսուցումն քրիստոնէական կրօնի Դ.	1	50	
11. Ուսուցումն քրիստոնէական կրօնի Ե.	—	50	

Ցանկացողները կարող են դիմել հետևեալ հասցէով.
1) Тифлисъ, священнику С. Саакянцъ, Коммерческое училище.
2) » Книжный магазинъ «Гуттенбергъ»
3) » » «Центральный».

—

Դասագրքերիս պահեստը ամառս գտնվում է պ. Ալէքսանդր Ամիրաղեանցի մօտ (Карвансарай Тамамшева мануфактурный магазинъ А. Амирагова).
Ցանկացողները նրանից ևս կարող են պահանջ անել։
Սահակ քահ. Սահակեանց
յ. ա. օ. յլ.—օ. օր-մէջ ս. ա. օ. 15—66

Վ Ի Լ Ի Ա Մ Ս Ի

ՊԱՆՍԻՕՆ ԵՒ ՌՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ

Ամառը տեղափոխվում է Ալէքսանդրօպօլ։ Ընդունում է աշակերտներ և պանսիօններ պատրաստելու քննութիւնների և վերաքննութիւնների համար՝ մասնաւորապէս լեզուներից—ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն։
Հասցէն. Александрополь, Пушкинская (Штабная) домъ Г. Петра Мхитарьянца № 59.
(ո. կ. ե.) 10—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Քաղ. օրէնքների I ժողովածուի 10-դ մասի 986-դ յօդուածի հիման վրա յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանրութեան, որ աչքի առաջ ունենալով հանգուցեալ Ի. Ա. Ամիրօվի կալուածների արժէքի բարձրանալը, կտակը գրելու օրից սկսած մինչև ստացուածքի լիակատար բէալիզացիայի և նրա համապատասխան մասի քաղաքի տրամադրութեանը յանձնվելու օրը,—Միքայէլեան Քաղաքային Արհեստաւորաց դպրոցում՝ նոյն դպրոցի չքաւոր աշակերտների համար՝ առանց ազգութեան և դաւանութեան խտրութեան՝—հաստատվում են՝ կտակի որոշած 2 թոշակի փոխարէն 4 թոշակ. ամեն մէկը 120 րուբլի, որոնցից 2-ը Ի. Ա. Ամիրօվի և 2-ը նրա քրոջ՝ Կ. Ա. Ուրդօբեկօվի անունով։ 1—1

ՔԱՂԱՔԻ ՄՍԻ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐԸ

կառավարող Յանձնաժողովը յայտնում է ի գիտութիւն պ.պ. սպառողներին.

Անասունների քանակութիւնը թոյլ է տալիս Յանձնաժողովին իջեցնել մսի գները քաղաքի մսի խանութներում ներքևում նշանակված սակագներին։ Քաղաքի մսի խանութները կարող են բաւարարութիւն պատճառել սպառողներին, ինչպէս քանակով, այնպէս էլ որակով։

Ներկայ տարվայ յունիսի 28-ից սկսած Յանձնաժողովը նշանակել է հետևեալ գները մսի համար.

Սուկի, ֆունտը	18կ.	Երիկամուն. զոյգը	15կ.
Տաւարի միս I	11 »	Կօտլէտ—հատը	4 »
» II	10 »	» օտբիվ.	5 »
» III	8 »	Բիֆշտէքս	20 »
Ոչխարի միս	12 »	Անտրիկօտ	15 »
Գլխի միս	3 »	Շնիցել	10 »
Երիկամ. ճարպ	11 »	Ոչխ. գուտակներ	10 »
Դմակի »	12 »	Ծեծած միս առանց խառնուրդի ֆ-ը	16 »
Ուղեղ, հատը	10 »	Ոսկր—ֆունտը	2 »
Լեզու »	20—25 »	Լեարդ և փայծաղ »	1 »
Սիրտ »	10 »		

Լոյս տեսաւ
ՊԱՏՄԱԳԻՐՔ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
մի գիրքը—

ՂԱԶԱՐ ՓԱՐՊԵՑԻ

ձեռագիրների բաղդատութեամբ։
Գինն է ճանապարհածախսով 1 րուբլի։
Դիմել Կենտրոնական և Գուտտէնբէրգ գրավաճառանոցները։ (ե. ո.) 10—10

Լ ո յ ս է տ ե ս ե լ ա ր դ է ն

ԺԱՄԱՆԱԿԸ ՈՍԿԻ

Հանրամատչելի, պատկերազարդ գիրքը. փոխադրութիւն գերմաներէնից Քամալեանց Ս-ի, 165 երես։ գինը 40 կոպէկ։ Հարցնել Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում, ուր վաճառվում են նոյնպէս հետևեալ գրքերը՝ Ծովինար 20 կոպ. Հէքիաթներ 30 կ.։ Երկու աղբերացեղ (Խարագի տղայ) 30 կ. Աստուած աղքատի կերպում 20 կ. Շէն թագաւորի աղջիկը 20 կ.։ Աստուած չը ճանաչող 10 կ.։ Երկեր, փոքր գրուածներ 40 կ.։ Անմեռ Աշխարհ 8 կ.։ Գայօ ափօ և խուլ խաչիկ սպառուած են։ (եր. ու.) 7—10

Լ ո յ ս է տ ե ս ե լ

«ՋԻՒԱՆՈՒ ՔՆԱՐԸ»

նոր հրատարակութեան երկրորդ հատորը
(հեղինակի պատկերով)
Գինն է 50 կոպէկ։

Առաջին հատորը (50 կ.) այնպէս էլ այս և հետևեալ գրքերը ցանկացողները պէտք է դիմեն Թիֆլիսում յայտնի գրավաճառանոցները և հեղինակին (Аргутинская ул. № 60)։

Մամուլի տակ է երրորդ հատորը։ Բաժանորդագրութիւնը փակված է։

Խնդրում ենք մեր Թիֆլիսի բաժանորդներին իրանց գրքերն ստանալ «Գուտտէնբէրգ» գրավաճառանոցից, ցոյց տալով անդորրագրերը։ 8—10

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

(Тифлисъ, Сололаки, Лермонтовская ул., № 9)

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշւապահներ։ Աւարտողները ստանում են ա տ տ ե ս տ ա տ ն ե ր։

Աւանդելի առարկաները սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն. 2) Առևտրական Թուաբանութիւն. 3) Հաշւապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային). 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա. 5) Առևտրական Թղթակցութիւն. 6) Առևտրական և մուրհակի կանօնադրութիւն և 7) Գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը։

Ձրի ուսուցումն ցանկացողներին գրող մեքենայի վրա։ Պարապմունքները կուրսերում լինում են ամեն օր։

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիդօնօվի տանը № 9, Սերգիեվսկայա և Լերմօնտօվսկայա փողոցների անկիւնում։ Ծրագիրը և կանօնները կարելի է ստանալ ձրիապէս կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. (կ. հ.) 3—25

Ս. Պետերբուրգի մեքենայական արդիւնագործութեան ընկերութեան
ԱՄՈՒՐ, ՃԱՇԱԿՈՎ և ԹԵԹԵՒ, ԿԱՆԱՆՑ, ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ

ԿՕՇԻԿՆԵՐ,

նոյնպէս և սկորօխօդներ ու սանդալներ կարելի է ստանալ Թիֆլիսում և Անդրկովկասի միւս քաղաքներում ԱՄԵՆԱԼԱՒ վաճառատներում։

ФАБРИЧНОЕ КЛЕЙМО
С.ПЕТЕРБУРГЪ.

Խ ն դ ր վ ու մ է ուշք դարձնել ֆաբրիկայի նշանի վրա։

„ԼԷՕՊՕԼԴ ՆԷՅՏԷԼԼԷՐ"

Առևտրական տան պահեստում կայ ընտրութեան համար մեծ քանակութեամբ ռուսական եւ արտասահմանեան արդիւնագործութեան

ԿԱՃՈՒՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

Տէլէֆօն № 346. 14—100 Երևանեան հրապարակի վրա։

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 28-го іюня 1904 г. Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ» Типографія «ГЕРМЕСЪ» С. Назарянца, Мих. пр. № 81